

Tulvariskien ja niiden hallinnan huomioonottaminen säädösten mukaisissa menettelyissä

Tässä muistiossa selvitetään, mitä muussa lainsäädännössä kuin tulvariskilaissa ([620/2010](#)) on määrätty tulvariskien hallintaan liittyen. Samoin kuvataan, miten tulvariskit on nykytilanteessa otettu huomioon muiden kuin tulvariskien hallintaa koskevien lakien mukaisissa toimenpiteissä.

Tulvariskien hallinnasta annetun asetuksen [659/2010](#) liitteessä A (Tulvariskien hallintasuunnitelmissa esitettävät tiedot), kohdassa 6 määrätään muista tulvariskien hallinnan suunnittelua koskevista säädöksistä seuraavaa:

"Tulvariskien hallintasuunnitelmissa esitettävät tiedot:

-- --

6. Yhteenveto siitä, millä tavoin tulvariskit ja niiden hallinnassa tarvittavat toimenpiteet on otettu huomioon suunnitelman kohteena olevaa aluetta koskevissa säädösten mukaisissa menettelyissä:

- i. laki vesienhoidon järjestämisestä (1299/2004)*
- ii. maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)*
- iii. pelastuslaki (379/2011)*
- iv. patoturvallisuuslaki (494/2009)*
- v. terveydensuojelulaki (763/1994)*
- vi. laki ympäristövaikutusten arvioinnista (468/1994)*
- vii. laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005)*
- viii. laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)"*

Edellä mainittujen säädösten lisäksi tulvariskien hallintaa koskevia määräyksiä on lisäksi vesilaissa (587/2011), laissa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004), asetuksessa vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta (714/2015), ympäristönsuojelulaissa (527/2014) sekä ilmastolaissa (423/2022).

Sisällys

Vesilaki.....	2
Laki vesienhoito- ja merenhoitolain järjestämisestä	4
Asetus vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta	4
Maankäyttö- ja rakennuslaki	5
Pelastuslaki	6
Terveydensuojelulaki.....	6
Patoturvallisuuslaki.....	6
Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä	7
Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista	8
Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta.....	8
Ympäristönsuojelulaki.....	8
Ilmastolaki ja Ilmastomuutoksen kansallinen sopeutumissuunnitelma	9

Tulvariskilakiin pieniä muutoksia 2020 ja 2021

1.5.2020 tulvariskilain (620/2010) säännöstä ELY-keskuksen tehtävistä (4§) muutettiin niin, että tehtävien hoidossa on tulvatilanteiden lisäksi otettava huomioon muut tavanomaisesta poikkeavat vesiolot kuten rankkasateet ja kuivuus sekä vesitilanteiden hallinta tällaisissa olosuhteissa. Lakiin lisättiin myös säännökset tulvaryhmän tulvariskien hallinnan tavoitteiden toteutumisen seurannasta sekä aineistojen toimittamisesta tietojärjestelmiin digitaalisesti. Lakiin tehtiin lisäksi eräitä teknisiä tarkistuksia. Tehdyillä muutoksilla parannettiin varautumista sää- ja vesiolojen muutoksiin, erityisesti tavanomaisesta poikkeavien ilmiöiden yleistymiseen, ja edistettiin siten sopeutumista ilmastomuutokseen.

Katso vuoden 2020 muutokset tarkemmin (269/2020): <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200269>

19.1.2021 tulvariskilakiin (620/2010) tehtiin yleistiedoksi antoa ja julkisia kuulutuksia koskevien hallintolain pykälien muutoksista aiheutuneita muutoksia. Säännöksiä hieman tarkennettiin osallistumisen ja tiedottamisen (17§), vesistö- ja meritulvariskien hallintasuunnitelmien hyväksymisen (18§) ja muutoksenhaun (22§) osalta.

Katso vuoden 2021 muutokset tarkemmin (39/2021): <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210039>

Tulvavahinkojen korvauskäytäntö muuttui 2014–2016

Vuoden 2014 alusta siirryttiin valtioperusteisesta tulvavahinkojen korvaamisesta vakuutus pohjaiseen korvauskäytäntöön. Samalla kumottiin laki poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta (284/1983). Vakuutusyhtiöt tarjoavat vakuutuksia, jotka korvaavat niin vesistöjen kuin merenpinnan noususta ja rankkasateista aiheutuneiden tulvien vahinkoja rakennuksille tai rakennelmille ja niissä olevalle irtaimistolle. Tulvaturvan sisältävät vakuutukset tarjoavat aiempaan verrattuna laajemman korvaussuojan, koska niistä korvataan vesistötulvien lisäksi merenpinnan noususta ja rankkasateista aiheutuvia tulvavahinkoja. Toisin kuin valtion korvausjärjestelmässä, myös pienet yritykset voivat saada vakuutuksista korvauksia. Vakuutusyhtiöt tekevät korvauspäätöksen tulvan poikkeuksellisuuden perusteella hyödyntäen Suomen ympäristökeskuksen (vesistötulvat) ja Ilmatieteenlaitoksen (merivesi- ja rankkasadetulvat) antamia tulvan toistuvuuslausuntoja.

Myös satovahinkojen korvaamisessa on siirrytty valtion rahoittamasta korvausjärjestelmästä vakuutus pohjaiseen vuoden 2016 alusta lähtien. Yksityisille teille aiheutuvien vahinkojen korjaamiseen voidaan jatkossakin myöntää avustusta valtion varoista. Korvaamisen edellytyksenä on kuitenkin, että tulva on poikkeuksellinen.

Lisätietoja tulvavahingoista www.vesi.fi/vesitieto/tulvavahinkojen-korvaaminen/

Vesilaki

Vesilakia ([587/2011](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120011)) voidaan pitää tulvariskien hallintalain ja –asetuksen jälkeen merkittävimpana tulvariskien hallinnan kannalta. Uusi vesilaki tuli voimaan 1.1.2012. Uutta lakia sovelletaan 1.1.2012 jälkeen vireille tulleisiin hankkeisiin. Lain päivityksellä ei ollut vaikutusta tulvien hallintaan.

Vesitalous hanke on toteutettava sekä vesivaroja ja vesialueita muutoin käytettävä vesilain 2 luvun 7 § mukaan siten, ettei siitä aiheudu vältettävissä olevaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta, jos hankkeen tai käytön tarkoitus voidaan saavuttaa ilman kustannusten kohtuutonta lisääntymistä kokonaiskustannuksiin ja aiheutettavaan vahingolliseen seuraukseen verrattuna.

Vesilain mukaan vesitalous hankkeelle tarvitaan lupaviranomaisen lupa, mikäli hanke voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka

pohjaveden laatua tai määrää ([3 luku, 2 §](#)) tai jos hanke on aina luvanvarainen ([3 luku, 3 §](#)). Esimerkiksi vesistössä tehtäviä toimenpiteitä vaativat tulvasuojelu- ja tulvantorjuntarakenteet kuuluvat lain piiriin. Tulvasuojeluhankkeiden vesilain mukaisessa lupaharkinnassa on otettava huomioon myös tulvariskien hallintasuunnitelmat. Muita vesilain nojalla myönnettyjen lupien perusteella toteutettavia tulvariskien kannalta merkittäviä hankkeita voivat olla esimerkiksi vesistön säännöstely, voimalaitoksen rakentaminen, padon rakentaminen ja vesistön ruoppaaminen.

Luvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä säädetään vesilain [3 luvun 4 §:ssä](#), jonka mukaan lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos hanke ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua tai hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin. Lupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos vesitaloushanke vaarantaa yleistä terveydentilaa tai turvallisuutta, aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonolosuhteissa tai vesiluonnossa tai suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- ja elinkeino-oloja. [Luvun 3, 6 §](#) mukaan arvioinnissa on otettava huomioon vaikutusalueetta koskevat vesienhoito- ja merenhoitosuunnitelmien vesien tilaa ja käyttöä koskevat seikat sekä tulvariskien hallintasuunnitelmissa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet. Niiden huomioon ottaminen on kuvattava myös lupapäätöksessä ([luku 11, 21 §](#)). [Luvun 3, 21 §](#), 4 mom. mukaan lupaviranomainen voi hakemuksesta tarkistaa ja antaa uusia määräyksiä, jos tulvasta tai kuivuudesta voi aiheutua yleistä vaaraa ihmisen hengelle, turvallisuudelle tai terveydelle, suurta vahinkoa yleiselle edulle tai suurta ja laaja-alaista vahinkoa yksityiselle edulle, eikä näitä vaikutuksia muutoin voida riittävästi vähentää.

Keskivedenkorkeuden pysyvistä muuttamisesta säädetään vesilain [6 luvussa](#), jota sovelletaan myös rantojen pengerryksiin ja joen perkauksiin. Lupaa näihin toimenpiteisiin voi hakea yksityistä hyötyä saavan kiinteistön omistaja, hyödynsaajien yhteisö, yhteisen vesialueen osakas tai osakaskunta, asianomainen valtion viranomainen tai kunta. Ellei kyse ole yleisen tarpeen vaatimasta hankkeesta, lupaa ei saa myöntää hankkeelle, josta aiheutuu rantakiinteistön käyttömahdollisuuksien olennaista huonontumista, kohtuutonta haittaa tai vahinkoa hankkeeseen suostumattomalle alueen omistajalle tai erityisen luonnonsuojeluarvon huomattavaa heikentymistä.

Vesilain [18. luvun 3 a §](#) mukaan valtion valvontaviranomainen (ELY-keskus, yhdessä säännöstelylupien haltijoiden, kuntien ja muiden viranomaisten kanssa) laatii tarvittaessa padotus- ja juoksutusselvityksen toimenpiteistä, joilla tulvasta, kuivuudesta tai muista vesiolojen ääri-ilmiöistä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää. Selvityksessä tarkasteltavia vesitaloushankkeita ovat erityisesti säännöstely, vesistörakenteet ja muut veden määrälliseen hallintaan liittyvät hankkeet. Selvityksessä on tarkasteltava mahdollisuuksia sovittaa toimenpiteet yhteen vesistöalueen muiden vesitaloushankkeiden kanssa siten, että tulvasta tai kuivuudesta aiheutuvat vahingolliset seuraukset jäävät kokonaisuutena arvioiden mahdollisimman vähäisiksi. Mikäli padotus- ja juoksutusselvityksen tulokset antavat aiheita, valtion valvontaviranomainen voi tehdä lupaviranomaiselle hakemuksen vesitaloushanketta koskevien lupamääräysten tarkistamiseksi tai uusien määräysten antamiseksi. Pykälä padotus- ja juoksutusselvityksestä lisättiin vesilakiin 2014 ja sen jälkeen selvityksiä on laadittu useille vesistöalueille. Selvitysten laatimista ehdotettiin myös useissa tulvariskien hallintasuunnitelmissa vuosille 2016–2021.

Vesilaissa ([luku 18, 4 §](#)) säädetään lupaviranomaisen mahdollisuudesta määrätä ELY-keskus tai vesitaloushankkeesta vastaava ryhtymään välttämättömiin väliaikaisiin toimenpiteisiin, jos poikkeuksellisista luonnonoloista aiheutuva tulva tai muu vesistön tai vesiolojen muutos voi aiheuttaa yleistä vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle tai suurta vahinkoa yksityiselle tai yleiselle edulle. Esimerkiksi säännöstelylupan haltija voidaan velvoittaa poikkeusluvalla poikkeuksellisiin juoksutuksiin tulvatilanteessa. Mikäli lain nojalla toteutettu toimenpide tai sen laiminlyönti aiheuttaa välitöntä haittaa tai vaaraa turvallisuudelle, terveydelle tai muulle tärkeälle edulle tai toisen omaisuudelle, voi ELY-keskus valvontaviranomaisena ryhtyä tarvittaviin välittömiin toimenpiteisiin ilman erillistä lupaa ([14 luku, 10 §](#)).

Laki vesienhoito- ja merenhoitolain järjestämisestä

Lailla vesienhoito- ja merenhoitolain järjestämisestä ([1299/2004](#)) ja niihin liittyvillä asetuksilla on pantu kansallisesti toimeen EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi ([2000/60/EY](#)). Ne sisältävät säännökset vesienhoidon suunnittelusta, siihen liittyvistä ympäristötavoitteista ja viranomaisjärjestelyistä sekä vesien tilan luokittelusta. Vesienhoidon tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa pinta- ja pohjavesiä niin, ettei niiden tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä. Manner-Suomi on jaettu seitsemään vesienhoitoalueeseen, ja kaikille alueille on laadittu ensimmäiset vesienhoitosuunnitelmat vuonna 2009. Ahvenanmaa tekee oman vesienhoitosuunnitelman. Vesienhoitoalueet ja niiden tehtävät määritellään asetuksessa vesienhoitoalueista ([1303/2004](#)).

Vesienhoitosuunnitelmissa on otettava huomioon tulvariskien hallinta ja vesienhoidon toimenpideohjelmassa on esitettävä aluetta koskevat toimenpiteet ja niiden vaikutus vesienhoidon ympäristötavoitteisiin. Vastaavasti tulvariskien hallintasuunnitelmissa on otettava huomioon vesienhoidon tavoitteet ja kuvattava toimenpiteiden vaikutukset niihin. Suunnitelmien tarkistukset tehdään samanaikaisesti ja niiden valmistelussa kuullaan toisen suunnitelman valmistelusta vastaavaa. Tulvariskien hallinnan ja vesienhoidon yhteensovittaminen suunnitelmatasolla on kuvattu tarkemmin kussakin hallintasuunnitelmassa.

Lakiin vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä tehtiin pieniä muutoksia vuonna 2020 ([272/2020](#), [507/2020](#) ja [908/2020](#)). Lakia muutettiin mm. siten, että vesienhoitosuunnitelmassa voidaan pidentää ympäristötavoitteiden saavuttamisen määräaika, jos parantaminen on luonnonolosuhteiden vuoksi ylivoimaista (25 §). Lakiin lisättiin myös uusi 1 a luku, jossa säädetään vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden edistämisen tukemisesta valtion talousarviossa osoitetuista määrärahoista. ELY-keskukset toimivat tuen tukiviranomaisena.

Asetus vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta

Asetus vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta ([714/2015](#)) mahdollistaa tulvista aiheutuvan vaaran, haitan tai vahingon vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden avustamisen. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi pengerrykset ja jokiuoman perkaukset. Avustettava toimenpide voi olla valuma-alueella kauempanakin vaaran, haitan tai vahingon ilmenemispaikasta. Valtion varoista voidaan myöntää avustusta myös toimenpiteelle, jonka tarkoituksena on vesistön monipuolisen käytön ja hoidon edistäminen, esimerkiksi tulvasuojelun kannalta tarkoituksenmukaisen kosteikon rakentaminen. Avustusta arvioitaessa otetaan huomioon siitä saatava hyöty suhteessa toimenpiteen kustannuksiin. Avustus on ELY-keskuksen harkinnan varaista ja valtion talousarviosta riippuvaa. Avustuksen osuus kustannuksista on yleensä korkeintaan 50 %. Avustuksen osuus voi kuitenkin olla suurempi, jos hanke sisältyy tulvariskien hallintasuunnitelmaan, edistää vesien- tai merenhoitoa, vahvistaa uhanalaisten tai vaarantuneiden vaelluskalakantojen elinvoimaisuutta tai edistää vesiluonnon monimuotoisuutta luonnonsuojelualueella. Myös valtion aikaisemmalla tuella toteutettua hanketta voidaan avustaa enemmän.

Rakennuslaki ja alueidenkäyttölaki

Uusi rakentamislaki tuli voimaan 1.1.2025 ja alueidenkäyttölain uudistus käynnissä

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus käynnistettiin keväällä 2018.

Eduskunta hyväksyi uuden rakentamislain 1.3.2023. Rakentamislaki tuli voimaan 1.1.2025 ja maankäyttö- ja rakennuslain nimi muuttui samalla Alueidenkäyttöläksi. Esitys uudeksi alueidenkäyttöläksi oli lausuntokierroksella 16.5.–11.7.2025. Tavoitteena on, että hallitus voi antaa lakiesityksen eduskunnalle syysistuntokaudella 2025.

Lakiesityksessä on ehdotettu asema- ja yleiskaavoihin uusi lisääntyviin sään ääri-ilmiöihin ja tulvariskeihin varautumista sekä kunnan hulevesijärjestelmän edellytyksiä koskeva sisältövaatimus.

Lisätietoa uudistuksesta löytyy sivulta <https://mrluudistus.fi/>.

Rakentamislaisissa ja Alueidenkäyttölaisissa ([751/2023](#) sekä [132/1999](#)) säädetään muun muassa rakennuspaikkaa koskevista vaatimuksista sekä alueidenkäyttöä ja rakentamista ohjaavien kaavojen sisältövaatimuksista. Tulvariskien hallinnan osalta Rakentamislaisissa veloitetaan muun muassa asemakaava-alueen ulkopuolella ottamaan rakennuspaikan kelpoisuutta harkittaessa huomioon mahdolliset tulvan, sortuman tai vyörymän aiheuttamat vaarat ([44 §](#)).

Asemakaava-alueilla rakennuspaikan sopivuus ratkaistaan asemakaavassa. Lisäksi rakennusluvan myöntämisen edellytyksenä on, että rakennus soveltuu paikalle; rakennuspaikalle on käyttökelpoinen pääsytie tai mahdollisuus sellaisen järjestämiseen ja että vedensaanti ja jätevedet voidaan hoitaa tyydyttävästi ja ilman haittaa ympäristölle ([44 § 4 mom.](#)). Lisäksi rakentaminen ei saa aiheuttaa haittaa naapureille eikä vaikeuta naapurikiinteistöjen rakentamista. Rakentamisessa tulee ottaa huomioon myös Rakentamislain 48 § vaatimukset, jonka mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvän on muun muassa huolehdittava, että rakentamishanke täyttää 29–41 §:ssä säädetty ja niiden nojalla asetetut olennaiset tekniset vaatimukset ottaen huomioon rakentamishankkeen vaativuus sekä rakentamishankkeeseen osallistuvat suunnittelijat ja toteuttajat.

Kunnan tulee seurata asemakaavojen ajanmukaisuutta ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin vanhentuneiden asemakaavojen uudistamiseksi ([60 §](#)). Kunnan velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin asemakaavan uudistamiseksi korostuu uusilla, muuttuneilla tulvavaara-alueilla.

Kunnilla ei ole ehdotonta velvoitetta kaavan laatimiseen, vaan se tulee laatia alueiden käytön ohjaukseen liittyvistä syistä. Tulvariskit voisivat olla esimerkiksi merkittävillä tulvariskialueilla sellainen tekijä, joka johtaisi kaavan laatimistarpeeseen. Kaavamuutoksilla ei kuitenkaan voida velvoittaa jo rakennetulla alueella kiinteistön omistajia suorittamaan tulvasuojelun vaatimia toimenpiteitä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on laadittu Alueidenkäyttölain [22 §](#) pykälän perusteella. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa alueidenkäyttölain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Tavoitteiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioonottaminen kaavoituksessa ja viranomaisten toiminnassa. Tavoitteet on otettava huomioon ja niiden toteuttamista on edistettävä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Uudistetut tavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018 ([Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet](#)). Terveellisen ja turvallisen elinympäristön -teeman tavoitteena on varautua sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastomuutoksen vaikutuksiin. Tavoitteen mukaan uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muuten.

Hulevesien hallinnan säännökset on koostettu Alueidenkäyttölain lukuun [13a](#). Kunta vastaa hulevesitulvariskien hallinnasta ja muutenkin hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueella. Kunta voi halutessaan laatia hulevesisuunnitelman. Kiinteistön omistaja tai haltija vastaa hulevesien hallinnasta kiinteistönsä alueella. ELY-keskukset edistävät hulevesien hallinnan yleisiä tavoitteita ja antavat asiantuntija-apua kunnille hulevesitulvariskien hallinnassa.

Pelastuslaki

Pelastuslaissa ([379/2011](#)) ja sitä täydentävässä asetuksessa ([407/2011](#)) säädetään onnettomuuksien ehkäisystä, pelastustoiminnasta ja väestönsuojelusta. Pelastustoimintaan tulvatilanteessa kuuluu lain [32 §](#):n mukaan väestön varoittaminen, torjuntatoimet, vaarassa olevien ihmisten tai omaisuuden suojaaminen, ihmisten pelastaminen ja jälkiraivaus sekä näihin liittyvät johtamis- ja tiedotustehtävät.

Pelastuslain [4 §](#):n yleisen velvollisuuden mukaan jokaisen on oltava huolellinen onnettomuuden tai vaaran välttämiseksi sekä [14 §](#):n mukaan rakennuksen omistajan tai haltijan on ehkäistävä vaaratilanteiden syntymistä ja varauduttava suojaustoimenpiteisiin tulvatilanteessa.

Pelastussuunnitelma tulee laatia asuinrakennuksiin, joissa on vähintään kolme asuinhuoneistoa tai jotka ovat hankalasti evakuoitavissa (palvelu- ja vanhainkodit, koulut, päiväkodit, majoitustiloihin, julkisiin rakennuksiin yms.). Pelastussuunnitelman laatimisesta vastaa rakennuksen omistaja.

Tärkeä osa pelastuslaitoksen työtä tulviin varautumisessa on yhteistyö ELY-keskusten kanssa pelastustoiminnan ja tulvantorjunnan suunnittelussa. Tulvariskien hallintasuunnitelmissa on esitetty ELY-keskusten, pelastustoimen ja muiden tahojen tehtäväjako tulvatilanteessa.

Terveydensuojelulaki

Terveydensuojelulain ([763/1994](#)) tavoitteena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä terveyshaittaa aiheuttavien tekijöiden ennaltaehkäisy, vähentäminen ja poistaminen. Tulvariskien hallinta tulisi lain perusteella toteuttaa siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa valtakunnallisesta terveydensuojelusta, alueellinen vastuu on aluehallintovirastolla ja kunnan tehtävänä on edistää ja valvoa alueellaan terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on yhteistyössä muiden viranomaisten ja laitosten kanssa laadittava ja pidettävä ajan tasalla suunnitelma elinympäristöön vaikuttaviin häiriötilanteisiin varautumiseksi ([8 §](#)). Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston on laadittava suunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi onnettomuuksissa tai vastaavissa muissa häiriötilanteissa.

Patoturvallisuuslaki

Patoturvallisuuslaissa ([494/2009](#)) säädetään patojen rakentamisen, kunnossapidon ja käytön turvallisuudesta. Patoturvallisuuslakia täydentää patoturvallisuusasetus ([319/2010](#)). Patoturvallisuuslain piiriin eri luokkiin kuuluvia vesistö- ja jätepatoja on Suomessa noin 455 (patoturvallisuuden tietojärjestelmä). Näihin sisältyvät myös maanpäälliset kaivospadot ja tulvapenkereet. Patoturvallisuusviranomaisina toimii Kainuun ELY-keskus, mutta padon omistaja on velvollinen pitämään padon sellaisessa kunnossa, että pato toimii suunnitellulla tavalla ja on turvallinen.

Padot on luokiteltu niiden aiheuttaman vahingonvaaran mukaan kolmeen luokkaan. 1-luokan pato aiheuttaa onnettomuuden sattuessa ilmeisen vaaran ihmishengelle tai terveydelle, ympäristölle tai omaisuudelle. 2-luokan pato saattaa aiheuttaa onnettomuuden sattuessa vaaraa terveydelle taikka vähäistä suurempaa vaaraa ympäristölle tai omaisuudelle. 3-luokan pato aiheuttaa onnettomuuden sattuessa vain vähäistä vaaraa. Mikäli padon sortumasta ei aiheudu vaaraa, voidaan pato jättää luokittelematta. Patoturvallisuuslain [11 §](#):n mukaan padon omistajan on kuitenkin huolehdittava myös luokittelemattomien patojen kunnosta, käytöstä ja onnettomuuksien ehkäisemisestä. Pysyviä tulvapenkereitä rakennettaessa on niistä toimitettava tiedot hyvissä ajoin ennen rakentamisen aloittamista patoturvallisuusviranomaiselle lausuntoa varten. Tietoihin tulee sisällyttää alustava arvio penkereen vahingonvaarasta, jolloin patoturvallisuusviranomainen tekee päätöksen penkereen luokitustarpeesta.

Meren rannoille tehtävien tulvapenkereiden rakennetta ja toimintaa koskevat samat periaatteet kuin vesistöjen tulvapenkereitä. Tulvapenkereet rakennetaan tapauskohtaisesti tehtyjen suunnitelmien mukaan. Tulvasuojelua varten tehty pysyvä penger suunnitellaan kuten vastaava pato ottaen huomioon mm. patoturvallisuuslain [6 §](#):n mukaiset pätevyysvaatimukset. Tulvapenkereiden suunnittelussa huomioitava erityispiirre on padotuksen lyhytaikaisuus. Tulvapenkereen hydrologisen mitoituksen määrittelee haluttu tulvasuojelutaso. Uusia tulvapenkereitä rakennettaessa on niistä toimitettava tiedot hyvissä ajoin alueelliselle patoturvallisuusviranomaiselle. Tietoihin tulee sisällyttää alustava arvio penkereen vahingonvaarasta, jolloin patoturvallisuusviranomainen tekee päätöksen penkereen luokituksesta/luokitustarpeesta.

Patoturvallisuuslaissa säädetään pato-onnettomuuksiin varautumisesta ja toiminnasta onnettomuustilanteessa. Korkeimman vahingonvaaraluokan (1-luokan) padoille tulee laatia lain [12 §](#):n mukaan vahingonvaaraselvitys ja turvallisuussuunnitelma, joissa esitetään padon omistajan toimenpiteet onnettomuustilanteessa. Pelastusviranomaisten vastuulla on pelastustoiminta sekä pelastuslain mukaisen pelastussuunnitelman laatiminen niille padoille, joille se katsotaan tarpeelliseksi.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

Laissa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä eli ns. YVA-laissa ([252/2017](#)) säädetään ihmisten terveyteen, ympäristöön, yhdyskuntarakenteeseen sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen aiheutuvien hankkeiden tai toimintojen arviointimenettelystä. Lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioonottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia (Luettelo YVA-hankkeista: lain liite 1). Ympäristövaikutukset voidaan arvioida myös jonkun muun lain mukaisessa menettelyssä, jos siitä säädetään ko. laissa ja vaikutukset tulevat selvitettyksi YVA-lain pykälien tarkoittamalla tavalla.

Ympäristövaikutusten arviointi on suoritettava ennen hankkeeseen ryhtymistä ja siinä kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä on säädetty erillisellä asetuksella ([277/2017](#)). Merkittävistä vesistön rakentamisen ja säännöstelyn hankkeista tulee laatia ympäristövaikutusten arviointi, jos toteuttajana ei ole viranomaistaho.

Tällaisia merkittäviä hankkeita ovat: padot, tekoaltaat ja muut rakenteet, joiden varastoitu vesimäärä tai vesimäärän lisäys on yli 10 miljoonaa m³; säännöstelyhankkeet, jos vesistön keskivirtaama on yli 20 m³/s ja virtaama- tai vedenkorkeusolosuhteet muuttuvat olennaisesti lähtötilanteeseen nähden; veden siirto vesistöalueelta toiselle siirrettävän vesimäärän ylittäessä 3

m³/s sekä tulvasuojeluhankkeet, joiden hyötyma on vähintään 1 000 ha. Hankkeen toteuttajan ollessa viranomaisen noudatetaan lakia 200/2005 (kts. alla).

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista on säädetty erillisellä lailla ([200/2005](#)) eli ns. SOVA-lailla ja tätä täydentävällä asetuksella ([347/2005](#)). Tulvariskien hallintasuunnitelmassa käsiteltäville hallinnan toimenpiteille pitää tulvariskiasetuksen ([659/2010](#)) mukaan laatia ympäristöselostus. Ympäristöselostus on dokumentti suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisesta todennäköisesti aiheutuvista merkittävistä ympäristövaikutuksista. Arviointi tehdään sillä tarkkuustasolla kuin suunnitelmasta riippuen on mahdollista. Ympäristöselostuksen valmistelua, osallistumista ja kuulemista on kuvattu dokumentissa Tulvariskien hallintasuunnitelman ja ympäristöselostuksen valmistelu: osallistuminen, tiedottaminen ja kuuleminen (saatavissa [Tulvariskien hallinnan suunnittelun materiaalia](#) -sivulta. Ympäristöselostus on esitetty hallintasuunnitelmien erillisenä osana. Keskeiset osat siitä on esitetty myös hallintasuunnitelmien toimenpiteiden käsittelyn yhteydessä. Lisätietoa ympäristöarvioinnin toteuttamisesta: [SOVA-lain mukaisen ympäristöarvioinnin opas](#) (Paldanius, 2017).

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta ([390/2005](#), ns. kemikaaliturvallisuuslaki) perustuu EU:n neuvoston direktiiviin ([2012/18/EY](#), ns. SEVESO III). 2012 päivitetyn direktiivin muutokset on otettu huomioon kemikaaliturvallisuuslain 1.6.2015 voimaan tulleissa muutoksissa sekä kemikaalien käsittelyn turvallisuutta koskevissa uusissa asetuksissa. Muutoksen myötä kemikaalilaitosten tiedottamisvelvollisuus laajenee suuremmalla joukolla toiminnanharjoittajia ja yleisön osallistumismahdollisuudet lupaprosesseihin paranevat. Lainsäädännöllä pyritään ehkäisemään vaarallisista aineista aiheutuvia suuronnettomuuksia ja rajoittamaan niiden ihmisille ja ympäristölle aiheuttamia seurauksia suojelun korkean tason varmistamiseksi. Lain mukaan toiminnanharjoittaja on vastuussa onnettomuuksien ehkäisemisestä ja niistä ihmisille ja ympäristölle sekä omaisuudelle aiheutuvien seurausten rajoittamisesta.

Ympäristönsuojelulaki

Ympäristönsuojelulain ([527/2014](#)) mukaisessa ympäristöluvassa on otettava huomioon tulvariskien hallintasuunnitelma toiminnan sijoituspaikan ja vaikutusalueen osalta. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelma sekä tulvariskien hallintasuunnitelmat on otettu huomioon.

Ilmastolaki ja Ilmastonmuutoksen kansallinen sopeutumissuunnitelma

Uusi ilmastolaki (423/2022) kumosi vuodesta 2015 alkaen voimassa olleen ilmastolain (609/2015)

Uudessa ilmastolaissa säädetään uusista ilmastotavoitteista. Vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen lisäksi säädettiin päästövähennystavoitteet vuosille 2030 ja 2040 ja päivitettiin vuodelle 2050 asetettua tavoitetta. Ilmastolain suunnittelujärjestelmä laajennettiin koskemaan maankäyttösektoria.

Lisätietoja: <https://ym.fi/kysymyksiä-ja-vastauksia-uudesta-ilmastolaista>

Ilmastolain ([423/2022](#)) tarkoituksena on mm. määrittää puitteet Suomen ilmastopoliitiikan suunnittelulle ja sen toteutumisen seurannalle sekä tehostaa ja sovittaa yhteen valtion viranomaisten toimintaa ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen tähtäävien toimenpiteiden suunnittelussa ja täytäntöönpanon seurannassa. Lain 10 §:n perusteella laadittava ilmastonmuutoksen kansallinen sopeutumissuunnitelma sisältää riski- ja haavoittuvuustarkastelun sekä tarpeen mukaan hallinnonaloittaisia sopeutumista koskevia toimintaohjelmia. Suunnitelman tavoitteena on, että yhteiskunnalla on kyky sopeutua ilmastossa tapahtuviin muutoksiin ja hallita niihin liittyvät riskit. Sopeutumissuunnitelma hyväksytään valtioneuvostossa vähintään kerran kymmenessä vuodessa. Viimeisimmän suunnitelman (KISS2030) toimeenpano käynnistyi keväällä 2023. Lisätietoja saatavilla: <https://mmm.fi/luonto-ja-ilmasto/ilmastonmuutokseen-sopeutuminen>.